

Den ve vinohradu s odkazem na Gregora Johanna Mendela i nové výzvy

06. 09. 2022

1.9.2022 - Tisková zpráva – Jedním ze způsobů, jak snižovat užívání rizikových přípravků na ochranu rostlin v zemědělství je šlechtění odolných odrůd. Na proces šlechtění navazuje zkoušení odrůd prováděné Ústředním kontrolním zkušebním ústavem zemědělským (ÚKZÚZ), který zároveň reaguje na nové výzvy v podobě podpory a kontroly ekologického pěstování révy, monitoringem jejího zdravotního stavu nebo zkoušením nízkorizikových přípravků. Nejen o těchto tématech se hovořilo na „Dni ve vinohradu,” pořádaném k 200. výročí od narození G. J. Mendela.

Na 150 účastníků přijelo na zkušební vinici ÚKZÚZ Oblekovice, trať Načeratický kopec, na akci věnovanou oslavám 200. výročí narození G. J. Mendela pod názvem „Den ve vinohradu aneb Jaké víno by Mendel pil, kdyby révu šlechtil?“

Akci zahájil ředitel pořádajícího ÚKZÚZ, Daniel Jurečka, který hovořil o významu nových odrůd v rámci nových výzev, které obecně stojí před našim zemědělstvím. Mezi ty patří jejich odolnost proti chorobám a škůdcům, a dalším důsledkům ve spojitosti se změnou klimatu nebo energetickou krizí. Pro urychlení procesu šlechtění a rozšíření možností získat požadované vlastnosti plodin podpořil povolení nových šlechtitelských metod i v EU. Zmínil též roli ÚKZÚZ v českém předsednictví.

Ředitel Sekce rostlinné výroby (ÚKZÚZ) Jiří Urban, se ve vzpomínce na G. J. Mendela zamýšlel nad rolí osvětlených osobností ze začátku 19. století, které tehdy vizionářsky popsaly problémy zemědělství a cílevědomě vytvářely podmínky pro tehdejší vědce, aby na výzvách té doby mohli pracovat. Zejména to byl augustiniánský opat Cyril František Napp, který se se mj. zasloužil i o založení vinice s kolekcí regionálních odrůd révy vinné z celého území Rakouska v areálu kláštera na starém Brně. Kolekce odrůd pak byla udržována a obohacována právě jeho nástupcem G. J. Mendelem. Zajímavostí je, že jedna z přeživších odrůd té doby je díky japonským genetikům vysazena v areálu Mendelovy univerzity.

Podle Jiřího Urbana jsou sice současné problémy zemědělství velké, ale při dobré spolupráci klíčových osobností resortu a vytvoření podmínek pro současné odborníky (jak to bylo v době, kdy žil a pracoval Mendel) i dnes velmi dobře řešitelné. To platí i pro oblast vinohradnictví a vinařství, kde přivítal novou koncepci, kterou chystá Svaz vinařů ČR.

Také Jan Nedělník, předseda předsednictva České akademie zemědělských věd (ČAZV), vzpomněl ve své zprávě významu Mendela a zamýšlel se nad tím, zda dokážeme jeho odkazu dostatečně využít. Připomněl, že již jeho života se začala rozvíjet efektivní ochrana rostlin za používání prvních přípravků na ochranné postřiky. Následně přešel k této problematice v současné době, kdy Evropská komise připravila nový návrh Nařízení na trvale udržitelné používání přípravků na ochranu rostlin. Z jeho pohledu je v tomto návrhu hodně populismu a je pro naše zemědělství nereálný. Vyzval účastníky polního dne k aktivní osobní účasti ve veřejné diskusi, která právě probíhá na webových stránkách Evropské komise (pozn. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12413-Pesticidy-udrzitelne-vyuzivani-aktualizace-pravidel-EU_-cs).

Profesor Pavel Pavloušek (MENDELU), stejně jako Miloš Michlovský následně, vystoupil jako zástupce Sdružení šlechtitelů révy. Ve svém vystoupení se zaměřil na nutnost popularizace nových PIWI odrůd mezi pěstiteli i spotřebiteli. Sdělil, že z hlediska pěstitelů je třeba vybrat si z široké nabídky odrůd tu správnou s ohledem na půdně-klimatické podmínky vinohradu i na typ vína, které pak chce vinař

vyrábět.

Upozornil na to, že patříme z hlediska Evropy na špici, co se týče počtu nových odrůd i jejich plošného zastoupení. Průkopníkem PIWI odrůd v ČR je historicky odrůda Hibernál, která má i největší výměru. Vysvětlil, že PIWI odrůdy kopírují ve svých chuťových vlastnostech tradiční odrůdy, na které je spotřebitel zvyklý, a že se z nich dají vyrábět kvalitní vína. Nedoporučuje však ani PIWI odrůdy pěstovat zcela bez ochrany, aby se tlakem chorob neprolomila rezistence odrůdy.

Miloš Michlovský, přední český odborník v oboru vinařství, vinohradnictví a šlechtění révy vinné (VINSELEKT MICHLOVSKÝ a.s.), navázal kritickým zhodnocením současného stavu našeho vinařství a vyjmenoval několik bariér, které brání většímu rozšíření nových odolných (PIWI) odrůd u nás.

Pokud srovnáme podporu vinařského výzkumu a šlechtění v ČR s vyspělými vinařskými zeměmi, jako je Francie, Německo ale i Rakousko, tak je z našeho pohledu situace špatná a v tomto oboru nám "ujíždí vlak." Například šlechtění nových odrůd révy vyžaduje určování vlastností genů a pak je možné i klasickými metodami šlechtit odrůdy révy požadovaných vlastností i s nízkým podílem genů jiných druhů révy.

Uváděl i další odborné příklady a trendy ve šlechtění PIWI odrůd, které se pak svými chuťovými vlastnostmi blíží odrůdám klasickým. Tyto odrůdy se pak mohou pěstovat s podstatně sníženou ochranou rostlin a celkově mají i nižší „uhlíkovou stopu“ – mj. díky nižším nutným pojezdům techniky ve vinohradu. S tím souvisí i ekonomika pěstování, kdy na PIWI odrůdách lze i při vysokých výnosech dosáhnout vysokou kvalitu hroznů. Takto vznikají kvalitní, cenově přijatelná a konkurence schopná vína, která nemusejí být nutně odrůdová.

Zdůraznil, že lze vyrábět couvée s podílem PIWI odrůd. Špičková „velká“ vína by se pak měla vyrábět z hroznů z těch nejlepších tratí. Miloš Michlovský zmínil mnoho dalších aspektů, které by se měly objevit v nové vinařské koncepci a vyzval i k nutným legislativním a dotačním změnám, které by zastřešoval stát, jako je tomu právě ve vyspělých vinařských zemích. Podle jeho názoru by měl být iniciátorem a koordinátorem těchto změn právě ÚKZÚZ, jak tomu již bylo v minulosti.

O zkušební činnosti ÚKZÚZ hovořila Hana Štěpánová, vedoucí Oddělení vinohradnictví (ÚKZÚZ). Popsala registrační a ověřovací zkoušky ve vinici ÚKZÚZ se zaměřením na hodnocení porostů v plné zralosti hroznů, těsně před sklizní. Před samotným započítáním hodnocení porostů obeznámila účastníky s klimatickými podmínkami roku 2022 na zkušební vinici, zejména na množství srážek v jarních měsících a na sucho a vysoké teploty v letních měsících.

Během hodnocení porostů révy byli účastníci obeznámeni s nástupem projevu chorob révy vinné během vegetačního období a dále na stresový projev sucha - žloutnutí listů. Hodnocení porostů bylo společně vyhodnoceno 9 bodovou hodnotící stupnicí. Součástí trasy pro hodnocení porostů byla dále možnost nahlédnutí do vinice pro ověřovací zkoušky stolních odrůd a také podnoží.

V rámci celého dne byla k hodnocení vína ročníku 2019 zapsaných ve Státní odrůdové knize v počtu 35 bílých a 26 červených z celkového počtu bylo celkem 13 odrůd PIWI a dále byla hodnocena vína ročníku 2021 v registračním řízení v počtu 9 bílých a 6 červených z celkového počtu 9 PIWI. K hodnocení stolních hroznů bylo předloženo 11 odrůd.

Na akci zaznělo i téma ekologického vinohradnictví. V České republice je aktuálně 131 zemědělců hospodařících na vinicích v ekologickém režimu, a to s celkovou výměrou 1098 hektarů ekologických vinohradů, sdělil účastníkům Martin Prudil, vedoucí oddělení ekologického zemědělství (ÚKZÚZ).

Představil ekologický vinohrad ÚKZÚZ, který byl založen v roce 2018. Jeho hlavním cílem je sledování kontaminace v EZ nepovolenými účinnými látkami (rezidui pesticidů) ze sousedních konvenčně ošetřovaných vinohradů. Toto sledování se provádí pro účely kontroly, kdy zjištěné hodnoty slouží jako

pomocný nástroj při hodnocení výsledků analýz vzorků, odebraných při kontrolách EZ, tedy u ekologických vinařů.

Ivana Kršková, tisková mluvčí,

Dvousté výročí narození Gregora Johana Mendela – význam jeho osobnosti v souvislostech ([PDF](#), [543 KB](#))